

פינחס ב

משה, משום ש"ראה שלשלת גדולה יוצאה ממנו שמואל ששקול כנגד משה ואהרן כו' וכ"ד משמרות עומדות לבני בניו כו'", שרש"י מסיים), ולא ראה יפה לפי שבניו עשו תשובה".

בפשטות יש לומר, שכוונתו בזה לבאר מדוע נענשו בני קרח כל עיקר (להיות בין הבלועים באדמה) – והרי עשו תשובה? ולכן כותב ש"הם היו בעצה תחלה, ועוד זאת, שתשובתם לא היתה תשובה גמורה, כי רק "הרהרו תשובה בלבם" – ולכן הגיע להם עונש זה (שנבלעו באדמה), אלא שכיון שעכ"פ הרהרו תשובה, לכן "לא מתו" אלא "נתבצר להם מקום גבוה בגיהנם וישבו שם".

אבל עדיין אין זה מבאר דיוק הלשונות בפירוש רש"י:

(א) ממ"ש "הם היו בעצה תחלה" (ולא "הם היו במחלוקת" וכיו"ב), משמע, שלא רק שהצטרפו למחלוקת שפרצה, אלא הם היו מהיועצים שעל פי עצתם התחילה מחלוקת קרח.

ואינו מובן:

(1) ההכרח ע"פ פשט שבתחילה היו בני קרח בין החולקים על משה – ול- העיר אשר תרגום יונתן ותרגום ירו-

א. עה"פי "ובני קרח לא מתו" פרש"י "הם היו בעצה תחלה ובשעת המחלוקת הרהרו תשובה בלבם לפיכך נתבצר להם מקום גבוה בגיהנם וישבו שם".

וכתבו המפרשים, שכוונת רש"י היא ליישב סתירה בפשטות הכתובים, דאיך אפ"ל ש"בני קרח לא מתו", והרי מפורש לעיל בפ' קרח, "ותבלע גו' ואת כל האדם אשר לקרח" (שבפשטות נכללים והעיקר בזה בני קרח)? ולכן מפרש רש"י, שאכן נבלעו באדמה, אבל לא מתו, כי "נתבצר להם מקום גבוה בגיהנם וישבו שם", והטעם ש"לא מתו" – כי "בשעת המחלוקת הרהרו תשובה בלבם".

אבל עדיין צריך ביאור אריכות לשון רש"י – "הם היו בעצה תחלה ובשעת המחלוקת הרהרו תשובה בלבם" – דלכ- אורה ה' מספיק לומר בקיצור: "לפי שעשו תשובה לפיכך נתבצר כו'", וע"ד לשון רש"י לעיל בפ' קרח (כשמפרש טעמו של קרח שהכניס עצמו לחלוק על

(1) פרשתנו כו, יא.

(2) מגילה יד, א. סנהדרין קי, סע"א. תנחומא קרח יא. במדבר שם (פ"ח, כ). – וראה הערה 18.

(3) שפ"ח. משכיל לדוד. וראה גם חדא"ג מהרש"א סנהדרין שם. – ובגו"א (ועוד) שרש"י מתוך מדוע נאמר "לא מתו" ולא נאמר ובקיצור "חיו" (ע"ד שלח יד, לח).

(4) טז, לב.

(5) ברמב"ן שם, ש"כל האדם" היינו עבדיו ושפוחתיו (ולא בניו). ובספורנו שם פ' שהם "ה- נמשכים אחריי במחלוקת". – אבל מסתימת רש"י שם מובן, שלדעתו "כל האדם אשר לקרח" פירושו כפשוטו, שכל השייכים אליו בכלל.

(6) טז, ז.

(7) וראה משמרת הקדש, באר' יצחק ועוד כאן. – וצ"ע, שלכאורה קושיא זו מתעוררת כבר לעיל בפ' קרח, כיון שפרש"י שם שבני קרח עשו תשובה, והו"ל לרש"י לתרץ שם מדוע נבלעו.

(8) ראה עדי"ן גו"א כאן.

(9) ע"ד "בעצה תחלה" שבפרש"י וארא (ו, כח).

משה¹³ „בזאת תדעון כי ה' שלחני גוי' אם כמות כל האדם גוי'¹⁴, ולכן לא הועילה אז תשובתם לבטל עונשם לגמרי, ולכן נבלעו.

ג) „הרהרו תשובה בלבם" – דלכ-אורה אין בלשון זו הדגשה שתשובתם לא היתה תשובה גמורה¹⁵, אלא שהיתה רק הרהור בלב, ולא וידוי בפה כו'¹⁶.

ב. ויש לומר, שכוונת רש"י היא, ל-באר הטעם שנענשו ולאחר זה ניצלו וב-אופן משונה (ונס') שלא מצינו דוגמתו בכל התורה כולה – נבלעו ביחד עם (קרח¹⁷) ודתו ואבירים ומשפחותיהם, ו-לאידך, שם גופא „נתבצר להם מקום גבוה (בגיהנם) וישבו שם" (ובפרט שיש מקום לומר שב, וישבו שם¹⁸ מתכוון רש"י לישיבה בשלוה¹⁹, ע"ד פירוש

שלמי²⁰ פירשו שלא היו בעצת קרח – מובן, כי הלא מפורש בכתוב, כניל, שכל האדם אשר לקרח נבלעו בהאדמה, ומס-תבר שזהו בגלל השתתפותם בהמח-לוקת²¹; אבל מנ"ל לרש"י ש, הם היו בעצה תחלה?

(2) גם אם נמצא הכרח לזה בפשוטו של מקרא²² – למאי נפק"מ כאן להדגיש גודל חטאם, (שלא רק שנשתתפו במח-לוקת קרח ועדתו, אלא) היו „בעצה תח-לה" [והרי גם בלי זה ראויים לעונש כיון שלא עשו תשובה גמורה]?

ב) „בשעת המחלוקת הרהרו תשובה בלבם" – מהו הדיקו שהרהרו תשובה בעת המחלוקת עצמה, ולא לאחר²³ כ-תוצאה מדברי משה? ולכאורה מסתבר יותר שתשובתם היתה לאחר שאמר

(10) פרשתנו כאן.

בקיצור מזרחי (ועד"ז במלאכת הקודש על פרש"י פ' ברש"י שהיו מבני בניו של קרח שהיו גדולים ולא נכנסו עמהם במחלוקת כל עיקר (וזהו משפחת הקרחי שממנה יצא שמואל כו'), וצ"ע שהרי זה היפך פרש"י קרח הנ"ל, דזה שיצא ממנו שמואל כו' הוא לפי שבני קרח עשו תשובה.

[אלא שלדעתו תלוי בבי' הדעות אם בני קרח יצאו מן האדמה או ששוב לא עלו (ראה לקמן ס"ג ובהנסמן שם), וראה שם שמפרש, שפרש"י בתהלים (מב, א) הוא להדיעה שיצאו משם ופרש"י פרשתנו הוא כהדיעה שלא יצאו משם, וא"כ אפ"ל שס"ל שפרש"י קרח הנ"ל הוא להדיעה שיצאו משם].

(11) להעיר שגם טפס של דתו ואבירים נאבדו (רש"י קרח טז, כז).

(12) וי"ל ע"פ פרש"י קרח (שהובא לעיל בפנים) שסיבת מחלוקת קרח היתה ש, ראה שלשלת גדולה יוצאה ממנו, וא"כ מסתבר שגם בניו היו בעצה זו.

(13) קרח טז, כח ואילך.

(14) וצ"ע במשכיל לדוד כאן, שכ', שנבלעו אלא דבאותה שעה הרהרו כו' (וכ"ה במדרש תהלים מה, ב) – שהרי ברש"י מפורש „בשעת המחלוקת כו'".

(15) שהרי תתכן תשובה גמורה בלב. ולהעיר מקידושין (מט, ב) הרהר תשובה כו' צדיק גמור (כגירסת האור ורוע סק"ב. וכ"ה בתניא פ"א).

(16) וראה מדרש תהלים שבהערה 14.

(17) את"ל שרש"י ס"ל שהי' מן הבלועים. וראה שיחת ש"פ קרח תשל"ג. ואכ"מ.

(18) דלכאורה תיבות אלו מיותרות הן. וב-במדב"ר (פ"ח, כ) ליתא. ואף שכ"ה בשאר המקומות שבהערה 2 – אין זה טעם שרש"י יעתיקו בפירושו (כמו שלא העתיק מ"ש בסנהדרין שם „וישבו שם) ואמרו שירה", כיון שאינו שייך ל-פש"מ.

וע"פ המבואר בפנים מובן מדוע בחר רש"י בהגירסא „וישבו" ולא (כבמגילה שם) „ועמדו". וראה הערה 28.

(19) וי"ל שזוהי גם כוונת רש"י „נתבצר להם מקום גבוה כו'" – והיינו, כפירושו הפשוט, מלשון „מבצר", „ערים בצורות" (וראה רש"י סנהדרין שם)

(*) והוא כדעת הרא"ם בכ"מ, שלפעמים מפרש רש"י במקום א' לדיעה א' ובמקום שני לפי דיעה אחרת. וכבר נח' כמ"פ שלכאורה אין זה פשוטו של פרש"י.

ולכן ה' עונשם משונה כנ"ל, כי ה"ז מדה כנגד מדה: כמו שהנהגתם היתה ב' אופן של דבר והיפוכו, שבפועל ובגלוי לא ה' ניכר שפירשו מהמחלוקת אלא שבסתר מחשבתם והרהורם נבדלו משאר עדת קרח – כך גם עונשם ה' במדה זו, שראו כל ישראל שנענשו בדומה לקרח ועדתו שכמוהם נבלעו באדמה, אלא ששם באופן מובלע בארץ נבדלו מן השאר, "מקום גבוה בגיהנם וישבו שם".

ג. ויש לומר, שבזה מתרץ רש"י ב' דרך אגב (כדרכו) תמי' כללית בפסוק זה – דכל הכתוב, "ובני קרח לא מתו" מה בעי הכא? סיפור זה שבני קרח לא מתו כי עשו תשובה, מקומו לעיל בפ' קרח, כשהתורה מספרת גופא דעובדא.

בפשטות יש לומר, כי כאן בפרשתנו הוצרך הכתוב להודיענו שלא מתו, כדי שלא יקשה לן זה שמונה בין משפחות בני לוי את, "משפחת הקרח"²⁴, ולכן מקדים הכתוב ש, "ובני קרח לא מתו"²⁵, וכיון שלא מתו בהבלעם, ונתבצר להם מקום גבוה. . וישבו שם, הרי מסתבר שבמשך הזמן יצאו משם²⁶, ומהם יצאו (כפרש"י) לעיל בפ' קרח, כנ"ל) שמואל הנביא וכ"ד משמרות כו'.

[בכמה מפרשי רש"י²⁷ כתבו דמ"ש רש"י, "נתבצר כו' וישבו שם", כוונתו שבני קרח נשארו שם לעולם.

רש"י²⁸, "וישב יעקב – ביקש יעקב לישב בשלוה". ומהו ענינו של עונש כזה, ש' הוא דבר והיפוכו – נמצאים באדמה (ב' גיהנם) ושם גופא – במקום, "גבוה", וב' אופן של "נתבצר" (וישיבה בשלוה)?

וכדי לתרץ שאלה זו מדייק רש"י, "ובשעת המחלוקת הרהרו תשובה בלבם לפיכך נתבצר להם כו'" – כלומר: החסרון בתשובתם של בני קרח ה' בכך שהיתה רק הרהור בלב ולא בדיבור בגלוי, באופן שלא נודעה לאיש. ו' אדרבה, תשובתם היתה בשעת המחלוקת, היינו, שלפי ראות עינים עדיין המשיכו במחלוקת, וביחד עם זה עלה בלבם הרהור תשובה.

[בפרש"י לתהלים²⁹ אמנם כתב, "וב' שעת המחלוקת פירשו" – אבל מזה ש' בפירושו על התורה סתם, "ובשעת המחלוקת הרהרו תשובה בלבם" (ולא כתב ש, "פירשו") מובן, שמפשטות הכתובים (כחומש) משמע שלא פירשו מן המחלוקת (והטעם בפשטות, שאם פירשו לא היו נבלעים באדמה³⁰), ורק הרהרו תשובה בלבם].

– ל' חזוקי (ועד"ז כ' ברע"ב ובאר מים חיים (לאחי המהר"ל) כאן) והיינו, ש"מקום גבוה" זה גופא ה' אצלם כמו עיר מבצר וחזק, שמה מובן עוד יותר עד כמה היתה ישיבתם שם בשלוה (והיו יכולים לחיות שם זמן רב).

(20) וישב לו, ב' סד"ה אלה.

(21) מב, א.

(22) ולהעיר ממחז"ל (סנהדרין קט, סע"ב ואילך) שאין בן פלת, אף שה' בעצה, ניצל ע"י אשתו (אלא שרש"י לא הביאו. וראה שיחת ש"פ קרח תשל"ג).

(23) ולשון רש"י בפ' קרח, "עשו תשובה" – י"ל

(*) דלא כפרש"י במגילה שם ד. נתבצר" הוא לשון גבוה" (ברש"י בע"י, לשון גבוה). וראה המשך לשון בסנה' שם, החקין להם הקב"ה מקום גבוה, ואכ"מ.

שקיצר שם בלשוננו (כיון שאינו מקומו), וכוונתו כמ"ש כאן להרהור תשובה בלב.

(24) כו, נח.

(25) ומה שנאמר זה כאן (במנין משפחות בני ראובן), ולא במקומו – ראה לקמן סעיף ה'.

(26) ולהעיר שרש"י כותב ברור, בגיהנום. אבל ראה בחיי ועוד כאן, שמקום הבליעה נק' גיהנום. הרשב"א בהכתוב לע"י מגילה שם.

(27) ראה רא"ם, ס' זכרון, קצור מזרחי, ועוד.

שבחו של משה, שפעל עכ"פ על בני קרח שיעשו תשובה].

ד. ויש לומר בזה, בהקדם דיוק לשון הכתוב ב' קרח³¹ בעונש הבליעה – „וירדו הם גו' חיים שאולה ותכס עליהם הארץ ויאבדו מתוך הקהל“, דלכאורה מהו הדיוק „ויאבדו מתוך הקהל“, ולא סתם „ויאבדו“, או „ויאבדו מן הארץ“ וכיו"ב³².

וע"פ משנת³³ל בחטאם ותשובתם של בני קרח יש לומר, כי עונש בני קרח הי' רק שנאבדו „מתוך הקהל“ ההוא³⁴, היינו הקהל שראו בעיניהם את השתתפותם בהמחלוקת ואילו את תשובתם לא ראו, שלכן מן ההכרח שיאבדו מתוך קהל זה: משא"כ קהל אחר (שלא היו עדים בדבר) הרי אין סיבה שיאבדו מתוכו.

וזהו הטעם שלא נאמר לעיל ב' קרח ש„בני קרח לא מתו“ – כי רק לאחר שכתב לא ה' הקהל שהי' בזמן מחלוקת קרח, כפרש"י לעיל (בפ' חוקת³⁵) שבעדה זו „לא ה' בהן אחד מאותם שנגזרה גזירה עליהם שכבר כלו מתי מדבר“ – היו יכולים לצאת ממקומם כו', ורק אז נגלה לבני"ש „בני קרח לא מתו“.

ה. אבל עדיין אין הענין מיושב כל צרכו, כי פסוק זה „ובני קרח לא מתו“ בא (בסיום מגין משפחות בני ראובן –) בהמשך להסיפור ע"ד דתן ואבירם בני אליאב (בן פלוז בן ראובן) – „הוא³⁶ דתן ואבירם קריאי העדה אשר הצו על משה גו' בהצותם על ה', ותפתח הארץ את פי' ותבלע אותם וגו'“.

- (33) ובכלל תיבות אלו לכאורה מיותרות. וראה ראב"ע, רמב"ן ועוד שם.
(34) ואף ששאר האנשים נאכזו לגמרי, שינה הכתוב מפני עונש בני קרח.
(35) כ. כב. וכן לפני"ז – כ, א.
(36) פרשתנו כו, ט"ז.

אבל דבריהם צע"ג, דמאחר שרש"י כ' בפירושו שמבני קרח יצאו שמואל ה' נביא וכ"ד משמרות כו' לפי שעשו תשובה, הרי עכצ"ל שסוף סוף יצאו חיים מן האדמה³⁷. ויתירה מזו – מזה שבפרשתנו – בזמן משה נמנית „משפחת הקרחי“, מוכח שבזמן משה כבר היו חיי משפחה].
אבל עדיין אין בזה ישוב לשאלה ה' אמורה – מדוע לא הקדים וכתב הכתוב שבני קרח לא מתו במקומו ב' קרח, שנשארה „משפחת הקרחי“?

יש מפרשים³⁸ שזהו „מפני כבודו של משה שאמר משה³⁹ ואם בריאה יבראה ה' וירדו⁴⁰ הם וכל אשר להם וגו', ואם ה' נזכר כאן שבניו לא מתו ה' גנאי למשה שלא הועילה תפלתו שהרי נשארה מהם שארית בארץ“.

אבל תי' זה צ"ע, שהרי זה ש„בני קרח לא מתו“ אינו בסתירה כלל לתפלת משה „אם בריאה יבראה ה' וגו' וירדו וגו'“, היות שלפועל נתמלאה תפלתו וגם הם ירדו חיים שאולה, אלא שאח"כ „נתבצר להם מקום גבוה בגיהנם“, וא"כ אין כאן גנאי למשה [ואדרבה, כיון שמשה רצה והשתדל שיעשו תשובה⁴¹, הרי זה מ-

(28) כמ"ש בנחלת יעקב. וראה גם אמרי שפר, צידה לדרך ועוד. וכ"כ רש"י בתהלים מב, א „ועלו משם“ (ובדברי דוד כאן ועוד, „שאיזה זמן היו בגיהנם ואח"כ יצאו על פני הארץ“).
ועפ"ז מ"ש רש"י „וישבו שם“, אינו מלשון התיישבות (וקביעות) אלא מלשון עכבה (כפרש"י תזריע יב, ד. וראה רש"י שמות ב, טו. ועוד. וראה לק"ש ח"ז ע' 80 ואילך ובהערות שם) – שנתעכבו שם משך זמן עד שיצאו.

- (29) ש"ך עה"ת קרח (טז, לב), ובפרשתנו כאן מבאר הטעם שנאמר באמצע מגין בני"ש ע"ש.
(30) קרח טז, ל.
(31) שם, לג.
(32) ראה רש"י קרח טז, ח. שם, יב. שם, כה.

ולכאורה, ה' יותר מתאים לכתוב ענין זה במקום שהכתוב מונה את משפחות בני לוי³⁷, וביניהן את "משפחת הקרח"³⁸.

בפשטות יש לומר: כיון שהכתוב מספר כאן ע"ד בליעת דתן ואבירם, לכן מסיים הכתוב בענין הבליעה בקצרה ש"בני קרח לא מתו" (משא"כ באם ה' נכתב בפרשת משפחות בני לוי, ה' צריך הכתוב לחזור עוה"פ על דבר ה' מחלוקת והבליעה).

אבל זהו דוחק קצת מצד תוכן ה' ענינים — כי מאחר שבא הכתוב לרמוז תשובתם של בני קרח, שמשום כך לא מתו — הרי אינו מתאים להזכיר את בני קרח בהמשך אחד עם הסיפור ע"ד הרשעים הללו, דתן ואבירם, שנאבדו הם וכל אשר להם.

וכדי לתרץ שאלה זו, מקדים רש"י "הם היו בעצה תחלה": זה שהכתוב מצרף את הענין ש"בני קרח לא מתו" להסיפור ע"ד דתן ואבירם, בא ללמדנו על ההשוואה והדמיון ביניהם בחומר המחלוקת — כשם שדתן ואבירם היו אלה, "אשר הצו על משה", וכפרש"י "השיאו את ישראל לריב על משה", היינו לא רק שהכניסו עצמם בעדת החולקים, אלא שהם "הצו" ו"השיאו" לריב בתחבולות ועצות לחלוק על משה ועל הקב"ה [וזה ה' חומר החטא של דתן ואבירם שבגללו נאבדו הם וכל אשר להם, שלא מצינו (מפורש בחומש³⁹) עונש

כזה במשך כל מ' שנה שהיו ישראל במדבר (וגם לא אצל הר"ן איש מעדת קרח⁴⁰)] — כמו כן הוא בבני קרח, שגם הם "היו בעצה תחלה".

וזהו גודל הפלא בהענין דבני קרח, שאע"פ שהיו בעצה תחלה כמו דתן ואבירם, מ"מ, כיון ש, הרהרו תשובה בלבם" נמלטו מהשואל, ועד שיצאו מהם שמואל הנביא וכ"ד משמרות כו'.

ויש לומר, שענין זה — החילוק בין דתן ואבירם ובני קרח — הוא בהתאם ל- תוכן הכללי של מנין זה של בני ישראל, שה' "אחר המגפה"⁴¹, וכפרש"י שהמנין ה' כדי "לידע מנין הנותרות": ובהמשך לזה מספר הכתוב ע"ד עדת קרח, שמבין אלה שנגזרה עליהם כלי' (שנאבדו הם וכל אשר להם מבלי שנשאר מהם שריד) היו "נותרים" — "ובני קרח לא מתו".

ו. מכל הנ"ל יש הוראה בגודל כחה של תשובה — שביכלתה לשנות ולהפוך את האדם מן הקצה אל הקצה:

בני קרח נמצאו בתחילה בקצה הכי תחתון, וכנ"ל שהם היו בעצה תחלה, היינו שלא רק שנכשלו בחטא המחלוקת, אלא היו בגדר מחטיאים את הרבים, לחלוק על משה ועל הקב"ה:

וגם תשובתם לא היתה תשובה גלויה, ואדרבא ה' רק הרהור תשובה בלב, ובגלוי הייתה — "בשעת המחלוקת", ש' הרהור התשובה שלהם לא ה' חזק דיו לפעול עליהם שיפרשו בריש גלי מן המחלוקת.

ואעפ"כ, הנה לא זו בלבד, שבוכות

(37) כו, נו ואילך.

(38) וראה ראב"ע, חזקוני, אוה"ח ועוד כאן.

(39) ורק בפרש"י פרשתנו (כו, יג. שם, כד בסופו) נזכר ע"ד משפחות שנאבדו. ע"ש. — אבל ג"ז אינו דומה כלל לעונשם של דתן ואבירם, כפשוטו.

(40) כי הם (עכ"פ) בקשו כהונה, משא"כ דתן ואבירם שכל כוונתם היתה רק, "הצו", ריב ומחלוקת עצמם.

(41) פרשתנו כו, א.

לגאולה העתידה לבא, שפסק הרמב"ם⁴⁵ „שסוף ישראל לעשות תשובה . . ומיד הן נגאלין” – שלאחרי ריבוי התומ"צ מתוך מסירת נפש וכו' במשך אריכות זמן הגלות, די ומספיק לישראל הרהור תשובה בלב להביא תיכף ומיד ממש גאולתן של ישראל – „ולציון יאמר איש ואיש יולד בה והוא יכוננה עליון”⁴⁶. ב־גאולה האמיתית והשלימה על ידי משיח צדקנו.

(משיחת ש"פ פינחס תשל"ז)

הרהור תשובה זה נמלטו מן העונש שבא על עדת קרח, אלא עוד זאת, שגם בעת העונש גופא, בהיותם בלועים בגיהנם, היתה זאת ישיבה מתוך „שלווה”, במקום גבוה ומבוצר,

ועד שהגיעו לקצה הכי עליון – ש„אמרו שירה”⁴², ועוד זאת – שדברי שירתם ותהילתם נכללו בספר תהלים⁴³, ועד להשירי”ש „יסודתו בהררי קודש”.

ומזה מובן בכ"ש וק"ו וכו' בנוגע

(42) סנהדרין קי, טע"א.

(43) ב"ב טו, רע"א.

(44) תהלים מזמור פו, א. – ולהעיר שמזמור זה מתחיל „לבני קרח מזמור שיר” (דלא ככמה ה' מזמורים שאמרו בני קרח). וי"ל שהוא ע"ד מחז"ל (פסחים ק"ו, א) „לדוד מזמור מלמד ששרתה עליו שכינה ואח"כ אמר שירה”.

(45) הל' תשובה פ"ז ה"ה.

(46) תהלים שם, ה.

פינחס ג

פירש בכ"מ: שהלינה היא במוצאי יו"ט (ובירושלים), ואם בפירושו לש"ס צריך רש"י לפרש זמנה (ומקומה) של לינה זו א"כ עאכ"כ שהי' לו לפרש דבר זה ב- פירושו על התורה שהוא לפי פשש"מ השייך (גם) לכן חמש.

[ובפרט שבמק"א בפירושו לש"ס כ' שזמנה של לינה (בחה"פ*) הוא (לא ליל מוצאי יו"ט, אלא) „לילה הראשון“, היינו שזמן הלינה הוא בלילה הראשון ד- יו"ט*** (וכמפורש ברש"י שם, שדין לינה לא בא לאסור חזרה „לביתו ממש“ – „דהא יו"ט הוא, ועוד דקא בעי לאיתויי עולת ראיי“ – אלא שאסור ללון „חוץ לחומה בתוך התחום“)].

וא"כ הו"ל לרש"י לפרש כאן אם ה- לינה היא בליל יו"ט או בליל מוצאי יו"ט.

[ולדוגמא: כשחל שמע"צ ביום ה', האם ה"טעון לינה" דשמע"צ כוונתו – הלילה בין יום ד' (כ"א תשרי) ליום ה' כ"ב תשרי (היינו מוצאי הושע"ר, תחלת שמע"צ), או הלילה בין יום ה' ליום ו' (מוצאי שמע"צ)].

(3) סוכה מז, סע"א ואילך. חגיגה יז, סע"א ואילך. ועד"ז ב"רה ה, רע"א „ליל חולו של מועד“.

(4) סוכה שם.

(5) פסחים צה, ב ד"ה טעון לינה.

(5*) ראה הערה הבאה.

(5**) להעיר משפת אמת לזכאים צו, ב.

אבל ראה זרע אברהם לספרי ראה (טז, ז) ועוד, שהלינה דליל יו"ט דפסח הוא מצד הקרבת הק"פ ביד, וא"כ הלינה בשאר יו"ט (מצד קרבנות החג) היא בליל מוצאי יו"ט.

א. בפרשתנו עה"פ ביום השמיני עצרת תהי' לכם, מעתיק רש"י מן הכתוב „עצרת תהי' לכם“ ומפרש: „עצורים ב- עשיית מלאכה דבר אחר עצרת עצרו מלצאת מלמד שטעון לינה“ (ואח"כ ממשיך „ומדרשו באגדה כו“, כדלקמן ס"ג).

וכתב הרא"ם: שפירושו השני של רש"י („עצרו מלצאת“) מקורו בספרי על פסוק זה, „כדתניא בספרי ביום השמיני עצרת עצרו הכתוב מלצאת הרי שהביא קדשיו מבית פגי לירושלים שומע אני יאכלם בירושלים וילך וילין בבית פגי ת"ל ביום השמיני עצרת תהי' לכם עצרו הכתוב מלצאת . . אין לי אלא יו"ט האחרון שעצור מלצאת יו"ט הראשון מניין ודין הוא הואיל וזה קרוי מקרא קדש וזה קרוי מקרא קדש מה זה עצור מלצאת אף זה עצור מלצאת“.

ולכאורה צ"ע: כבר נת' כמ"פ בארו- כה שדרכו של רש"י, בפירושו על התו- רה, לפרש פשוטו של מקרא, ולא להביא דרשות רז"ל בפסוקים, ופשיטא שאין לומר שרש"י מסתמך בפירושו שהלומד יעיין בדברי רז"ל כדי להבין דבריו, ו- מה גם במקום (כבנדוד"ד) שרש"י אינו מציין מקורם „כדאייתא בספרי“ וכיו"ב). א"כ יש להבין מ"ש רש"י כאן „מלמד שטעון לינה“, ואינו מבאר מהותה וענינה של לינה זו – זמנה ומקומה (וטעמה).

ויתירה מזו: רש"י בפירושו לש"ס

(1) כט, לה.

(2) בפרש"י כאן.